

Intel·ligència i caràcter



Lluís Duran,
Intel·ligència i caràcter,
editorial Afers,
Catarroja/Barcelona 2007.

El llibre que comentarem complementa la tesi doctoral del mateix autor, *Pàtria i escola. L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana* (1997), o el d'Isabel Graña, *L'acció pancatalanista i la llengua: Nostra Parla* (1995); sobre (les) tres grans entitats cíviques

del moviment catalanista del primer terç del segle XX. Duu per subtítol: *Palestra i la formació dels joves (1928-1939)*.

Palestra neix del capteniment pel perfeccionament moral i cívic, per la plenitud de la llibertat i la pàtria. Un projecte formatiu de capacitació dels joves catalans. Es volia millorar el caràcter i les aptituds dels joves amb una formació cultural humanística, cívica, esportiva, tècnica i patriòtica, per a assolir una voluntat de servei, millora i exigència, per a situar Catalunya com un exemple cívic i culte, i aconseguir el màxim nivell de llibertat i col·locar el país en el conjunt internacional. S'havia de formar el ciutadà ideal d'una Catalunya futura, nacional i alhora cosmopolita i culta. Atès que per a fer una pàtria calia fer abans persones, la millora de la nació passava per una millora individual, combinant esport i cultura.

En els orígens de l'entitat hi ha una desconfiança per l'acció partidista clàssica (que no fa avançar la llibertat nacional) i el convenciment que l'educació és la millor manera d'aconseguir aquella llibertat; una educació en què l'estudi de la història és central. L'activisme

lingüístic, la valoració, la recuperació del prestigi i l'ensenyament de la llengua catalana són punts bàsics de l'activitat de Palestra, ja que per a Batista era clar que «la llengua ens fa de nexa entre tots els qui la parlem...; és l'ànima del poble».

Palestra, entitat on participaren gent com Joan Maragall, Ferran Soldevila o Joan Coromines, neix de la polèmica que es produeix entre els anys 1928 i 1930 sobre si és més important el conreu de la intel·ligència o bé l'educació del caràcter. Sobre això, hom constata que no n'hi ha prou amb la pura intel·ligència i que calen homes decidits, de temperament pràctic. L'opressió espanyola havia fet molt de mal al caràcter dels catalans, hi havia una *manca de tremp col·lectiu*, que es reflectia en el mesellisme, una mena de complex d'inferioritat i de desconfiança per una banda i un sentimentalisme o un cofoisme per l'altra. Entremig, la disgregació de voluntats, la perenne ironia, la inconsciència i la desorganització mental.

Ferran Soldevila insistia en el paper poc adequat de l'escola, que creava alumnes poc actius, i deia que calia crear el caràcter. L'educador Galí optà per la

suma d'ambdós conceptes, la *integralitat*. Pompeu Fabra trobava «falles en l'esperit del nostre poble», únicament remeiades per l'educació patriòtica i espiritual de la joventut. Per aquesta raó, Batista optà per l'escoltisme, que enfortia el caràcter i la voluntat. I podem dir que Palestra resol el debat a favor de la formació d'un esperit sa i fort, de gent optimista, senzilla, reflexiva i coratjosa, activa, agermanada, organitzada, segura, amb voluntat ferma, amant de la cultura. Significativament, Palestra és impulsada per Josep M. Batista i Roca i presidida per Fabra, autèntiques encarnacions respectivament del caràcter i de la intel·ligència. Per a superar el moment actual segurament ens cal una Palestra del segle XXI; però, on són els actuals Batista i Fabra? ♦

JORDI SOLÉ I CAMARDONS

Del Bisaura al món



Jordi Dorca,
Del Bisaura al món,
Ajuntament de Torelló,
Torelló 2007.

En aquest nostre país hi ha autèntics herois lingüístics, picapedrers de la llengua, que treballen incansablement, gairebé obsessivament, per tal d'analitzar-la minuciosament i copsar-ne els matisos més mínims. Són persones que dediquen el seu lleure a trepitjar el país, resseguir-lo i extreure'n tot el suc lingüístic. Són els deixebles dels mítics mossèn Alcover i Joan Coromines, persones decidides a deixar constància de l'estat i evolució d'una llengua irremissiblement abocada a una situació difícil. Un d'aquests treballadors infatigables és Jordi Dorca (l'Hospitalet de Llobregat, 1962, per bé que vinculat familiarment des de sempre a Osona).

L'any 2006, l'Associació Solc (música i tradició al Lluçanès) li va publicar la primera monografia, *El parlar del Lluçanès: aportació al coneixement del català central*. Posteriorment, com una taca d'oli, ha anat

ampliant el territori objecte d'estudi fins a la Vall del Ges, Orís i Bisaura, gràcies –cal dir-ho– al suport de l'Ajuntament de Torelló. I té el propòsit, Bellmunt enllà, d'arribar al Collsacabra (de fet, en el número 57 de LLENGUA NACIONAL, n'hi fou publicat un avanç).

Els parlants del català central –m'hi compto– ens pensàvem que no teníem diferències significatives, però n'hi ha, i de ben curioses. Per exemple, parlar del *vent de la fam*, el ponent, és ben característic de les comarques centrals del país. Però ja no ho és tant parlar de la *marieta de Toses*, el mestral anomenat així a Sora, pel fet de bufar des d'on se situa aquell municipi del Ripollès. Aquests *localismes* són també importants per a l'idioma, i cal que siguin registrats i documentats, perquè, malauradament, més d'un acabarà desapareixent de l'ús quotidià. Davant una mal entesa globalització, tot i l'àmbit res-

tringit d'on provenen, són una mostra més de la nostra particular visió del món que complementa i enriqueix perfectament el sistema general dels diversos dialectes. He triat un pèl a l'atzar un cas de lèxic, però aquest argument és també aplicable als casos que l'autor estudia de consonantisme, vocalisme i morfosintaxi. Ha estat dit al principi: una feina àrdua i constant, però necessària i que no sempre rep el suport adequat de les institucions. Que aquest nou lliurament de l'infatigable Jordi Dorca serveixi als doctes de l'Acadèmia (sigui quina sigui) per a deixar-se de mirar el melic. I perdoneu-me la ironia. ♦

VÍCTOR PALLÀS